

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.53

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-33-38

Турчинов Кирило Олександрович,
докторант Західноукраїнського національного університету
kyryloturchynov@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-8620-8770

ОСОБЛИВОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ ПАРЛАМЕНТІВ ФРАНЦІЇ ТА
НІМЕЧЧИНИ

У статті проаналізовано важливі аспекти повноважень парламентів Франції та Німеччини, у тому числі надзвичайних повноважень, якими наділяються парламенти даних країн в умовах введення надзвичайного стану. Підкреслено, що, хоча надзвичайні повноваження можуть бути потрібними для швидкого реагування на виклики та загрози, пов'язані із надзвичайним станом, їх реалізація повинна бути ретельно врегульована, щоб уникнути зловживань владою та порушення демократичних принципів управління державою. У дослідженні акцентовано увагу на тому, що парламент у демократичних країнах виконує важливу роль у контролі за виконавчою владою, навіть у надзвичайних ситуаціях, оскільки саме це забезпечує необхідну перевірку та баланс у владі. Крім того, проведений аналіз конституційних положень у Франції та Німеччині показує схожі та відмінні риси в моделі управління надзвичайними ситуаціями. У Німеччині, наприклад, парламент має більше повноважень у процесі оголошення надзвичайного стану, що дозволяє забезпечити більш високий рівень демократичного контролю. Для України німецький досвід має особливе значення, оскільки демонструє прозорість та деталізацію у визначенні повноважень органів влади в умовах надзвичайних ситуацій, що може допомогти забезпечити дотримання конституційних принципів навіть у умовах війни.

Ключові слова: парламент, законодавча влада, повноваження, надзвичайні повноваження, надзвичайний стан, війна, контроль, система стримувань і противаг.

Turchynov K. PECULIARITIES OF THE POWERS OF THE PARLIAMENTS OF FRANCE AND GERMANY

France and Germany represent two different models of democracy, which raises interest in analyzing the distribution of powers in ordinary situations and during a state of emergency. The role of the parliaments in these countries in ensuring democratic oversight is extremely important, as such research highlights the mechanisms that provide control over the executive branch and demonstrates best global practices. Moreover, the experience of France and Germany is valuable for countries with transitional democracies, showcasing exemplary practices in organizing legislative power and shaping its authority. This is particularly significant for Ukraine, which is strengthening democratic institutions amid Euro-integration and war. France and Germany also have a rich history of democratic governance in exceptional circumstances, including the fight against terrorism and pandemics. Therefore, studying the models of balancing state protection and upholding constitutional rights may help find an optimal balance for effective governance during a state of emergency or war.

The purpose of this study is to analyze the powers of the parliaments of France and Germany, including extraordinary powers during a state of emergency.

Results of the research. The article analyzes important aspects of the powers of the parliaments of France and Germany, including the extraordinary powers granted to the parliaments of these countries during a state of emergency. It emphasizes that while extraordinary powers may be necessary for rapid responses to challenges and threats associated with a state of emergency, their implementation must be carefully regulated to avoid abuse of power and violations of democratic governance principles. The study highlights that parliament in democratic countries plays a crucial role in overseeing the executive branch, even in emergencies, as this ensures the necessary checks and balances in power. Furthermore, the analysis of constitutional provisions in France and Germany reveals similarities and differences in their models for managing emergencies. In Germany, for instance, parliament has greater powers in the process of declaring a state of emergency, which allows for a higher level of democratic oversight. For Ukraine, the German experience is particularly significant as it demonstrates transparency and detail in defining the powers of government bodies during emergencies, which can help ensure adherence to constitutional principles even in times of war.

Key words: parliament, legislative power, powers, extraordinary powers, state of emergency, war, control, system of checks and balances.

Постановка проблеми. Франція та Німеччина представляють дві різні моделі демократії, що в першу чергу викликає цікавість не тільки щодо аналізу впливу різних форм державного управління на баланс між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, але і також на розподіл повноважень між ними у звичайних ситуаціях та в умовах надзвичайного стану. Роль парламентів Франції та Німеччини в забезпеченні демократичного контролю заслуговує на особливу увагу ще і тому, що такі дослідження дають змогу висвітлити механізми, які забезпечують ефективний контроль над виконавчою владою та сприяють дотриманню принципів демократії. Досвід даних країн є надзвичайно корисним для країн з перехідною демократією, оскільки він дає уявлення про найкращі практики організації та роботи законодавчої влади,

роль якої у демократичній державі важко переоцінити. З огляду на це, такий аналіз може бути корисним для України, яка перебуває в процесі зміцнення демократичних інститутів, особливо в умовах реформ, викликаних євроінтеграційними процесами, а також викликами війни.

Крім того, цікавість дослідження повноважень парламентів у Франції та Німеччині викликане передусім багатим історичним досвідом демократичного врядування в надзвичайних умовах, включаючи боротьбу з тероризмом, пандемією та іншими надзвичайними ситуаціями. Правові системи даних країн надають важливі приклади для інших держав, які прагнуть запобігти зловживанню владою під час введення правового режиму надзвичайного стану. Приклади моделей балансування між потребою в захисті держави і необхідністю дотримання конституційних прав дають розуміння, як закріплення чітких процедур і правових гарантій може мінімізувати ризики авторитаризму та забезпечити функціонування державних інституцій. У світлі сучасних викликів, таких як війна та національна безпека, дане дослідження може допомогти знайти оптимальний баланс між захистом демократичних цінностей і наданням державі необхідних важелів для ефективного управління в умовах надзвичайного стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження повноважень парламентів у зарубіжних країнах є затребуваним з огляду на необхідність удосконалення національних правових механізмів розподілу повноважень органів публічної влади, а також задля пошуку нових ефективних підходів до організації діяльності та нормативної фіксації повноважень законодавчої влади в надзвичайних ситуаціях. На сьогодні значна кількість досліджень стосується вивчення особливостей розподілу повноважень між законодавчою та виконавчою гілками влади, або стосується вивчення особливостей повноважень парламентів у зарубіжних країнах. Однак надзвичайні повноваження, які можуть бути закріплені на рівні конституцій або окремих законів, і якими наділяється законодавча та виконавча гілки влади, потребує особливої уваги з огляду на ряд викликів та небезпек, пов'язаних із трансформаціями демократичних методів управління державою. Парламенти Франції та Німеччини мають значний досвід у забезпеченні відповідності національного законодавства міжнародним стандартам та впровадженні кращих практик організації діяльності законодавчої влади, в тому числі і в умовах надзвичайних ситуацій. Тому аналіз конституційних повноважень парламентів у Франції та Німеччині має особливий інтерес. З поміж проаналізованих праць слід виділити роботи Зінченко О.В., Лисенко А.В., Філіпа Аустермана та Яна Менцера, Ірклієнко А., Вольфганга В., Сироїд О та інших. Однак, у працях вище перелічених науковців повноваження парламентів Франції та Німеччини досліджуються фрагментарно, що спонукає до наукових пошуків та аналізу конституційного законодавства даних країн. Крім того, особливої уваги заслуговують надзвичайні повноваження парламентів вище згаданих країн, які у працях перелічених авторів не знайшли свого відображення.

Метою статті є аналіз повноважень парламентів Франції та Німеччини, в тому числі надзвичайних повноважень в умовах надзвичайного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна країна може зіткнутися з надзвичайними ситуаціями, які виникають через війну, сепаратизм, терористичні акти, природні катастрофи, епідемії тощо. Як показує світовий досвід, демократичні держави стикаються з особливими викликами в управлінні такими ситуаціями, оскільки юридично гарантовані права та системи стримувань і противаг, що є складовою демократичного конституційного порядку, можуть ускладнювати швидке ухвалення рішень та здійснення ефективних дій [1]. Тому більшість демократичних конституцій містять положення про надзвичайні ситуації, які дозволяють державним органам в умовах термінової необхідності вживати заходів для забезпечення національної безпеки та підтримання правопорядку. Особливо актуальним є аналіз повноважень парламенту у таких ситуаціях, оскільки саме він шляхом прийняття законодавства може визначати процедури прийняття рішень у надзвичайних ситуаціях для того щоб оперативно реагувати на виклики, дотримуючись при цьому принципів верховенства права.

Парламент Франції виконує важливу роль у функціонуванні демократичної системи, забезпечуючи представництво, контроль над виконавчою владою та участь у формуванні законодавства [2]. У відповідності до положень Конституції, парламент Франції є двопалатним органом, що складається з Національної асамблеї (Assemblée Nationale) та Сенату (Sénat) [3]. Національна асамблея, що складається з 577 депутатів (стаття 24 Конституції Франції), обирається на п'ятирічний термін за мажоритарною системою, наділена значно більшими повноваженнями ніж Сенат (наприклад, Національна асамблея може повторно ухвалити відхилений Сенатом законопроект). Особливе місце Національна асамблея має у системі стримувань і противаг, оскільки вона має право висловити недовіру уряду, що може призвести до його відставки [4]. Сенат, який складається з 348 сенаторів та обирається на шість років за змішаною системою, відіграє важливу роль у перевірці та перегляді законопроектів, ініційованих Національною асамблеєю, а також у розгляді законів, що стосуються організації територій і конституційних змін. Сенат також захищає інтереси місцевих громад, що є особливо важливим у контексті децентралізації [5].

Обидві палати беруть участь у процесі ухвалення законів, і законопроекти можуть ініціюватися в будь-якій з палат, однак у разі розбіжностей між палатами Національна асамблея має вирішальне слово. Обидві палати мають право контролювати діяльність уряду, проводячи слухання та розслідування, а Президент Франції може скликати обидві палати для спільного засідання та надавати їм інформацію про важливі питання [6]. Таким чином, парламент Франції є важливим елементом політичної системи країни,

який забезпечує представництво інтересів громадян, контроль за виконавчою владою та участь у формуванні законодавства. Різноманітність повноважень Національної асамблеї та Сенату підкреслює значення двопалатної системи для стабільності та збалансованості влади.

Вагомий інтерес становить дослідження особливих повноважень парламенту Франції, які стосуються ініціювання внесення змін до Конституції та затвердження надзвичайного стану. Стаття 35 Конституції Франції регламентує повноваження парламенту Франції щодо оголошення війни. Так згідно зі статтею 35 Конституції, парламент має право схвалювати оголошення війни, що фактично означає прийняття рішення про початок військових дій або оголошення війни тільки після його затвердження обома палатами парламенту (Національною асамблеєю та Сенатом). Ініціювати питання про оголошення війни може уряд та президент, однак рішення має бути підкріплене голосуванням парламенту. Президент має право виступати перед обома палатами, щоб пояснити причини оголошення війни, після чого парламентарі можуть провести дебати і голосування.

Варто зауважити, що виконавча влада має домінуючу позицію у питанні, що стосується розгортання французьких військових сил [7]. Так стаття 35 Конституції Франції також передбачає можливість залучати французькі збройні сили до збройних конфліктів за кордоном. Президент як верховний головнокомандувач має право направляти збройні сили в зону бойових дій без попереднього оголошення війни у випадках, коли виникає термінова загроза. Проте, відповідно до статті 35, він зобов'язаний проінформувати парламент про ці дії. У такому випадку парламент може бути скликаний для обговорення та затвердження подальших дій уряду. Протягом 15 днів після цього парламент має право проводити дебати та голосування щодо доцільності продовження військових дій. Законодавство Франції передбачає, що Парламент може створювати спеціальні комісії для розслідування обставин, що призвели до оголошення війни або використання збройних сил.

Таким чином, саме виконавча влада вирішує чи направляти збройні сили в іншу країну, а французький парламент повідомляється про прийняття рішення щодо розгортання та не має права парламентського вето на такі дії.

Протягом всього часу, поки тривають військові дії, парламент має право контролювати дії уряду, зокрема запитувати інформацію про хід військових операцій, витрати на оборону та інші аспекти, пов'язані з війною. Після завершення війни парламент також бере участь у затвердженні мирних угод, укладених з іншими країнами. Це може включати проведення дебатів і голосувань щодо умов миру.

Як свідчать приклади з практики розгортання військ Франції за кордоном, саме виконавча влада є вирішальним органом у прийнятті даного рішення. Наприклад, в межах місії EUFOR DRC у 2003 році та місії EUFOR Althea у 2004 році, французький парламент був проінформований виконавчою владою і обговорив розгортання задалегідь, але не мав права вето [8]. Крім того, парламент наділений схвалювати рішення про введення воєнного стану, яке було проголошене на засіданні Ради міністрів (стаття 36 Конституції Франції).

Щодо Німецького парламенту, то відповідно до Основного закону Німеччини він складається з двох палат: Бундестагу та Бундесрату [9]. Бундестаг є нижньою палатою парламенту і складається з депутатів, які обираються за змішаною виборчою системою (половина обирається за мажоритарною системою, а інша половина - за пропорційною системою з партійними списками) у кількості 598 осіб. Саме Бундестаг має право ініціювати, обговорювати і приймати закони, здійснює контроль над виконавчою владою, затверджує державний бюджет, ухвалює рішення про участь Німеччини у міжнародних військових операціях і обирає канцлера, який є главою уряду [10]. Натомість Бундесрат є верхньою палатою парламенту і представляє федеральні землі Німеччини, де кількість голосів кожної землі у Бундесраті залежить від її населення. Члени Бундесрату призначаються урядами федеральних земель тому він бере участь у законодавчому процесі, особливо у питаннях, що стосуються федеральних земель, і має право накладати вето на законопроекти, які стосуються компетенції земель [11]. Бундестаг може подолати це вето у разі конфлікту. Обидві палати мають механізми контролю за діяльністю уряду, включаючи право на запит інформації, проведення слухань та ухвалення резолюцій [12]. Парламент Німеччини є важливим інститутом, який забезпечує баланс між федеральними та земельними інтересами, а також контролює діяльність виконавчої влади [13].

Щодо повноважень парламенту Німеччини в умовах надзвичайних ситуацій, то вони регулюються Основним законом Німеччини та іншими нормативно-правовими актами. Основний закон Німеччини передбачає кілька різних сценаріїв надзвичайних ситуацій: стан оборони, напруженості і внутрішньої загрози (повстання або терористичні атаки) [14]. Ключові положення щодо таких ситуацій містяться в розділах Основного закону, присвячених обороні та захисту демократичного ладу, зокрема в статтях 80а, 87а, 115а-115і Основного закону Німеччини.

Стан оборони (Verteidigungsfall) оголошується Бундестагом за поданням федерального уряду або на вимогу дві третіх більшості голосів депутатів (стаття 80а, 115а Основного закону Німеччини). У разі, якщо Бундестаг не може оперативним чином зібратися, це може зробити спільна комісія з членів Бундестагу та Бундесрату. Проголошення стану оборони створює підстави для застосування збройних сил на території країни для захисту її від зовнішньої агресії. Крім того, у разі проголошення стану оборони комітет оборони Бундестагу може набути функцій постійного комітету, що дозволяє швидке прийняття рішень і координацію

дій у межах парламентського контролю. Після оголошення стану оборони командування збройними силами переходить до Федерального канцлера [9].

Стан напруженості (Spannungsfall) є теж **особливою формою** надзвичайного стану, яка оголошується парламентом в ситуаціях, що можуть призвести до збройного конфлікту і саме Бундестаг має ключову роль у прийнятті рішення про оголошення стану напруженості. Стаття 87а Основного закону дозволяє застосування збройних сил для боротьби з внутрішніми загрозами, зокрема організованими збройними повстанцями, за умови, що поліція та інші правоохоронні органи не можуть впоратися з ситуацією самостійно. Федеральний уряд може використовувати збройні сили для допомоги поліції та Федеральній прикордонній поліції у разі загрози демократичному ладу [9].

В разі проголошення надзвичайних ситуацій парламент Німеччини наділяється спеціальними повноваженнями, які стосуються схвалення надзвичайних заходів, здійснення контролю за урядом, створення спільної комісії тощо. Передусім треба зауважити, що парламент має вирішальне слово щодо оголошення надзвичайного стану. Бундестаг та Бундесрат ухвалюють закони, що стосуються оборони та безпеки, а також дають згоду на розширення повноважень виконавчої влади. Основний закон передбачає, що навіть у надзвичайних ситуаціях парламент зберігає контроль за виконавчою владою, включаючи збройні сили, оскільки це гарантує, що використання надзвичайних повноважень здійснюється в межах закону.

Так стаття 115с передбачає розширення законодавчих повноважень Федерації у сферах, які належать до компетенції земель, однак такі закони потребують згоди Бундесрату. Також парламент затверджує витрати на оборону та заходи в надзвичайних ситуаціях, здійснює контроль за діями уряду та може вимагати припинення використання надзвичайних повноважень [9].

Окремими законодавчими актами у Німеччині регулюється питання можливості розгортання збройних сил за межами країни, що обов'язково передбачає отримання парламентське схвалення заздалегідь, оскільки Бундесвер вважається «парламентською армією», чий розгортання відбувається не на власний розсуд виконавчої влади [15]. Згідно з Законом про розгортання збройних сил Німеччини, такі дії вимагають попереднього схвалення парламенту (стаття 1(2)). Ця загальна норма не поширюється на підготовчі заходи або гуманітарні місії, під час яких зброя носить лише для самооборони (стаття 2(2)). Згідно зі статтею 8 закону парламент може вимагати відкликання військ. Тобто, в цілому за німецьким законодавством вимагається попереднє парламентське схвалення для всіх розгортань збройних сил. В Німеччині є право вето парламенту на військове розгортання, а рівень парламентського контролю в даній сфері є невизначений чітко.

Загалом, варто відмітити особливість регулювання стану надзвичайних ситуацій у німецькому конституційному праві, яка характеризується сильним акцентом на маргінальній сфері конституційного права. Фундаментальна дилема права надзвичайного стану полягає в досягненні відповідного балансу між ефективністю у протидії загрози для держави чи конституції та захистом конституційної держави від зловживання надзвичайними повноваженнями, якими наділяється виконавча влада. Видається, саме це пояснює різноманітні регулювання та відмінності у ступені деталізації, оскільки страх перед зловживанням стає підґрунтям до більш детального регулювання ситуацій надзвичайного стану. Конституційні положення про повноваження німецької влади в надзвичайних ситуаціях намагаються знайти баланс між ефективністю (чим більша безпека, тим більші надзвичайні повноваження) та страхом зловживання (чим менша безпека, тим менші надзвичайні повноваження).

Проведений аналіз свідчить про те, що надзвичайні повноваження повинні підлягати належним конституційним гарантіям та процедурним запобіжникам. Виклик для держави полягає в тому, щоб знайти спосіб, який дозволяє їй ефективно реагувати на реальні надзвичайні ситуації, але водночас запобігає зловживанню надзвичайними повноваженнями в авторитарний спосіб [16]. Простежується ряд аргументів на користь прямого регулювання станів надзвичайної ситуації та надзвичайних повноважень у конституціях, так як саме такий підхід здатний забезпечувати процедурну визначеність. Яки видно, правила щодо надзвичайних повноважень у Франції та Німеччині за своєю суттю є конституційними, оскільки вони впливають на права громадян і можуть впливати на весь баланс влади в політичній системі. Тому, при формулюванні надзвичайних повноважень законодавчої влади важливо знайти делікатний баланс між необхідністю інклюзивного обговорення в процесі прийняття рішень, з одного боку, та необхідністю рішучих і ефективних дій, з іншого боку.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження варто передусім звернути увагу на те, що конституції Франції та Німеччини включають положення про надзвичайні ситуації, які можуть дозволити тимчасове відхилення від нормальних конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина та тимчасово концентрують владу в виконавчій гілці на шкоду законодавчій. Однак, тим не менше, положення про надзвичайні ситуації допомагають запобігти конституційній руйнації, а функціональний зміст конституційних положень хоч і змінюється, однак зберігається конституційний розподіл публічної влади.

Для України особливе значення має підхід у регулюванні надзвичайних повноважень законодавчої влади, запропонований у праві Німеччині, де має місце чітка деталізація надзвичайних станів та повноважень органів публічної влади. Цінність такого підходу для України полягає у тому, що забезпечити

дотримання Конституції в умовах слабкої судової влади і нерозвиненого механізму системи стримування та протидії є значно ефективніше через деталізацію повноважень органів влади в умовах надзвичайних станів. Детальне конституційне закріплення регулювання надзвичайних ситуацій та надзвичайних повноважень органів виконавчої та законодавчої влади має особливе значення, оскільки забезпечує баланс між необхідністю швидкого реагування на надзвичайні ситуації та гарантуванням демократичних принципів. Водночас це сприяє прозорості й передбачуваності процесів управління під час надзвичайних ситуацій, що є ключовим фактором для уникнення концентрації влади в одних руках і забезпечення необхідних запобіжників від зловживання надзвичайними повноваженнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Feldman, William (2005). Theories of Emergency Powers: A Comparative Analysis of American Martial Law and the French State of Siege. *Cornell International Law Journal*. Vol. 38: Iss. 3, Article 17. URL: <http://scholarship.law.cornell.edu/cilj/vol38/iss3/17> (дата звернення 06.10.2024).
2. Лисенко А.В. Досвід здійснення делегованого законодавства у Франції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Випуск 78: частина 1. С. 45-51. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286233/280184> (дата звернення 06.10.2024).
3. Constitution of 4 October 1958. URL: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/en/constitution-of-4-october-1958> (дата звернення 06.10.2024)
4. The National Assembly in the french institutions. Service des affaires internationales et de défense. 2011. URL: <https://www.agora-parl.org/sites/default/files/agora-documents/The%20National%20Assembly%20in%20the%20French%20Institutions.pdf> (дата звернення 06.10.2024)
5. Зінченко О. В. Двопалатні парламенти Польщі та Франції: порівняльний аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. Випуск 2. С.75-78. http://lsej.org.ua/2_2020/20.pdf (дата звернення 06.10.2024)
6. Система державного управління Республіки Франція: досвід для України / Л.А. Пустовойт; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. Київ, 2010. 56 с.
7. Wolfgang, Wagner, Dirk, Peters & Cosima, Glahn (2010). Parliamentary War Powers Around the World, 1989–2004. A New Dataset. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Occasional Paper № 22. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/OP_22.pdf (дата звернення 06.10.2024)
8. Born, Hans, Dowling, Axel, Fuior, Theodora & Gavrilesu, Suzana (2007). Parliamentary oversight of civilian and military missions: The European and national levels. Study for European Parliament Subcommittee on Security and Defence. URL: https://www.academia.edu/10198126/PARLIAMENTARY_OVERSIGHT_OF_CIVILIAN_AND_MILITARY_ES_DP_MISSIONS_THE_EUROPEAN_AND_NATIONAL_LEVELS (дата звернення 06.10.2024)
9. Basic Law for the Federal Republic of Germany. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/index.html#gl_p0197 (дата звернення 06.10.2024)
10. Аустерман Ф., Менцер Я. Робота німецького Бундестагу: ідеї для роботи українського парламенту. 2016. 34 с. URL: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=191c010d-b9b9-76b5-5be0-35d848b3f4f7&groupId=252038 (дата звернення 06.10.2024)
11. Ірклієнко А. Конституційно-правовий статус двопалатного парламенту Федеративної Республіки Німеччини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. Випуск 11. С. 175-178. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/11/31.pdf> (дата звернення 06.10.2024)
12. Facts about the German Bundestag Role, bodies and buildings. 2024. URL: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80140000.pdf> (дата звернення 06.10.2024)
13. Windthorst, Kay (2009). Separation of Powers from the German Perspective. *Duq. L. Rev.* 905. URL: <https://dsc.duq.edu/dlr/vol47/iss4/11> (дата звернення 06.10.2024)
14. Jakab, A. (2006). German Constitutional Law and Doctrine on State of Emergency – Paradigms and Dilemmas of a Traditional (Continental). *Discourse. German Law Journal*. 2006;7(5), P. 453-477. DOI:10.1017/S207183220000479X (дата звернення 06.10.2024)
15. Wagner, W. (2017). The ‘Bundestag’ as a Champion of Parliamentary Control of Military Missions. *Sicherheit Und Frieden (S+F) / Security and Peace*, Vol. 35, No. 2, 2017, P. 60-65. JSTOR. URL: <http://www.jstor.org/stable/26428667> (дата звернення 06.10.2024)
16. Сирюк О. Контрольна функція парламенту: щоб країна була можливою і в безпеці. Серія видань «Парламентські практики». Київ. 2021. 86 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2018/08/kontrolna_funkciya_parlamentu.pdf (дата звернення 06.10.2024)

REFERENCES:

1. Feldman, W. (2005). Theories of emergency powers: A comparative analysis of american martial law and the french state of siege. *Cornell international law journal*, 38(3), Art. 17. Retrieved from <http://scholarship.law.cornell.edu/cilj/vol38/iss3/17> [in English]

2. Lysenko a.v. (2023). Dosvid zdiisnennia delehovanoho zakonodavstva u frantsii [the experience of delegated legislation in france]. Naukovyi visnyk uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo. S. 45-51. Retrieved from <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286233/280184> [in Ukrainian]
3. Constitution of 4 october 1958. Retrieved from <https://www.conseil-constitutionnel.fr/en/constitution-of-4-october-1958> [in English]
4. The national assembly in the french institutions. Service des affaires internationales et de défense. 2011. Retrieved from <https://www.agora-parl.org/sites/default/files/agora-documents/the%20national%20assembly%20in%20the%20french%20institutions.pdf> [in English]
5. Zinchenko, O. V. (2020). Dvopalatni parlamenti polshchi ta frantsii: Porivnialnyi analiz [Bicameral parliaments of Poland and France: A comparative analysis]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, 2, 75-78. Retrieved from http://lsej.org.ua/2_2020/20.pdf [in Ukrainian]
6. Systema derzhavnoho upravlinnia respubliky Frantsiia: Dosvid dlia Ukrainy [The system of public administration in the French Republic: Lessons for Ukraine] / I.a. Pustovoit; za zah. Red. Yu. V. Kovbasiuka. Kyiv, 2010 [in Ukrainian]
7. Wolfgang, W., Peters, P. & Glahn, C. (2010). Parliamentary war powers around the world, 1989–2004. A new dataset. Geneva centre for the democratic control of armed forces (dcaf). Occasional paper № 22. Retrieved from https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/op_22.pdf [in English]
8. Born, H., Dowling, A., Fuior, T. & Gavrilesu, S. (2007). Parliamentary oversight of civilian and military missions: The european and national levels. Study for European Parliament subcommittee on security and defence. Retrieved from https://www.academia.edu/10198126/parliamentary_oversight_of_civilian_and_military_esdp_missions_the_european_and_national_levels [in English]
9. Basic law for the Federal Republic of Germany. Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/index.html#gl_p0197 [in English]
10. Austerman, F. & Mentser, Ya. (2016). Robota nimetskoho bundestahu: Idei dlia roboty ukrainskoho parlamentu [The work of the german bundestag: Ideas for the functioning of the Ukrainian parliament]. Retrieved from https://www.kas.de/c/document_library/get_file?Uuid=191c010d-b9b9-76b5-5be0-35d848b3f4f7&groupid=252038 [in Ukrainian]
11. Irkliienko, A. (2020). Konstytutsiino-pravovyi status dvopalatnoho parlamentu Federeatyvnoi Respubliki Nimechchyny [The constitutional and legal status of the bicameral parliament of the Federal Republic of Germany]. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, 11, 175-178. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/31.pdf> [in Ukrainian]
12. Facts about the german bundestag role, bodies and buildings. 2024. <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80140000.pdf> [in English]
13. Windthorst, K. (2009). Separation of powers from the german perspective. Duq. L. Rev. 905. Retrieved from <https://dsc.duq.edu/dlr/vol47/iss4/11> [in English]
14. Jakab, A. (2006). German constitutional law and doctrine on state of emergency – paradigms and dilemmas of a traditional (continental). Discourse. German law journal, 7(5), 453-477. DOI:10.1017/s207183220000479x [in English]
15. Wagner, W. (2017). The ‘bundestag’ as a champion of parliamentary control of military missions. Sicherheit und frieden (s+f). Security and peace, 35(2), 60–65. Jstor. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/26428667> [in English]
16. Syroid, O. Kontrolna funktsiia parlamentu: Shchob kraina bulla zamozhnoi u i v bezpetsi [The oversight function of parliament: Ensuring the country is prosperous and secure]. Seriiia vydan «parlamentski praktyky». Kyiv. Retrieved from https://kse.ua/wp-content/uploads/2018/08/kontrolna_funkciya_parlamentu.pdf [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 19.11.2024